

УДК 94(477)

Кизима Ю. – ст. гр. XI-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МІЛЕНА РУДНИЦЬКА: ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА У ПОЛЬСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Науковий керівник: к.і.н., асистент Потіха О.Б.

Kuzyma Yu.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MILENA RUDNYTSKA: PROTECTION OF UKRAINIAN SCHOOL IN THE POLISH PARLIAMENT

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Мілена Рудницька, українське шкільництво

Key words: Milena Rudnytska, Ukrainian schooling

Мілена Рудницька – визначна громадсько-політична діячка, журналістка, письменниця, голова „Союзу українок”, політичної жіночої організації „Дружина княгині Ольги”, одна з ідеологів українського жіночого руху Західної України міжвоєнного періоду. Уродженка міста Зборова, що на Тернопільщині. Її життєвий шлях (1892–1976) тісно пов’язаний з історією визвольних змагань галицьких українців першої половини ХХ століття. Палке бажання якнайбільше прислужитися рідному народові яскраво відзеркалене у її посольській праці у польському парламенті упродовж 1928–1935 рр., де працювала в освітній комісії і закордонних справ.

З самого початку свого панування на західноукраїнських землях польська влада проводила політику денационалізації і асиміляції корінного населення. Особлива роль у реалізації цієї політики, як і раніше, відводилася полонізації українського шкільництва.

Будучи учителькою за фахом, М. Рудницька разом з іншими українськими парламентаріями – Д. Великановичем, М. Галуцинським, С. Бараном, – неодноразово виступала на захист прав української школи. Так, обговорюваний у сеймі проект закону „Про шкільний устрій передбачав скасування двох перших класів гімназії і поділ середньої школи на чотирикласну гімназію і двокласний ліцей. Тільки закінчення початкової школи другого ступеня (6 класів) давало право вступу до гімназії. Це утруднювало доступ до середньої освіти дітям українських селян – українці не мали жодної шестикласної державної школи, а лише три семикласні у Львові, Перемишлі і Коломиї. Право вступу до вищих навчальних закладів давало закінчення ліцеїв, яких українці теж не мали.

Виступаючи в сеймі, М. Рудницька піддала критиці цей законопроект який закривав українській молоді доступ до освіти. Було запропоновано низку поправок до законопроекту: при укладенні програм для шкіл враховувати потреби вивчення історії і географії національних меншин; до складання навчальних програм залучати наукові установи національних меншин (для українців – Наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові); утворювати ліцеї з українською і білоруською мовами викладання. Однак цей законопроект був прийнятий без урахування українських поправок.

Під час дискусії над законопроектом „Про приватне шкільництво” М. Рудницька наголошувала на його шкідливості, оскільки він запроваджував поліційну систему в життя школи. Окремі статті закону передбачали надання відомостей про політичну

„благонадійність” засновника школи та членів учительського колективу та вимагали від педагогів шпигувати за українською молоддю, доносити на неї органам державної поліції. Цей законопроект піддавав українські приватні школи під владу поліції, оскільки керівництво педагогічним колективом мало здійснюватись не міністром освіти, а начальником відділу безпеки. Посолка заявила, що приватне шкільництво для українців – це школа, яка виховує молоде покоління в національному дусі і має величезне значення для українського населення.

Питання про відновлення діяльності трьох українських гімназій – Дрогобицької, Рогатинської та Тернопільської, закритих восени 1930 р. під час пацифікації (умиротворення), – неодноразово піднімалось українськими депутатами у польському сеймі впродовж наступних шести років. Зокрема, цю справу порушила М. Рудницька, наголошуючи, що закриття гімназій було „частиною пацифікаційної концепції уряду”. Вона пояснила, якої шкоди було завдано молоді, учительському складу та українському громадянству вцілому через закриття процвітаючих українських навчально-виховних закладів.

Питання відкриття трьох українських гімназій не раз піднімалось М. Рудницькою та українськими депутатами у польському парламенті. Проте, на жаль, польська влада так і не проявила доброї волі, не зробила жодного зустрічного кроку у справі відновлення діяльності несправедливо закритих українських державних гімназій.

Не зважаючи на те, що освітня політика польського уряду щодо українців проводилася з метою здійснення повної асиміляції і знищення українського народу, М. Рудницька разом з іншими українськими парламентаріями виступала на захист українського шкільництва у польському сеймі, була автором численних парламентських запитів та законопроектів, наполегливо боролася проти національного гніту галицьких українців.

УДК 621.326

Метофор О., Кучма В.– гр. ОПК-121

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Науковий керівник: Коневич О.В.

Metofor O., Kuchma V., group S of PSC-121

Technical college Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CITIZENSHIP POSITION OF MODERN YOUTH

Supervisor: Konevych O. V.

Ключові слова: громадянська позиція, активність, громадянське суспільство, громадянське виховання, підліток, суспільно-активна особистість.

Keywords: citizenship, activity, civil society, civic education, adolescents social and active person.

Прояв активної громадянської позиції – тема, що існує з часів заснування держави Україна, і проходить важливу лінією в дослідженнях психологів, педагогів, юристів, істориків, філософів. Демократія, як суспільний лад, вимагає нового підходу до виховання сучасного громадянина, формування активної громадянської позиції